

S T E P H A N I G R A D I I
O R A T I O

De eligendo Summo Pont. Sede vacante,
post obitum

A L E X A N D R I V I I .
A D E M I N E N T I S S . S . R . E . C A R D D .

*Habita Rome in Basilica Principis Apostolorum
Die II. Junii M. D C. L X V I I.*

P E R F U N C T I S Vobis, Patres Eminentissimi, mœsto & lugubri, componendi Sanctissimi Pontificis ALEXANDRI, & novissimis honoribus decorandi, munere; ab iisque omnibus ritè expeditis, quæ ad declarandum amissi optimi Parentis triste desiderium comparata sunt more institutoque majorum; superest necessaria de renuntiando successore deliberatio, quem potissimum reclinato huic tantisper humeris Vestris oneri ferendo præficiendum putetis. Magna, sublimis, ardua profectò res, & omnium, quæ humano consilio administrari possunt; longè maximi, gravissimique momenti. Collocandus namque est in supremo rerum humanarum fastigio, ipsiusque Dei Optimi Maximi, ut ita dicam, confessui, Vestrorum suffragiorum beneficio admovendus est unus ex Vobis, qui latissimum indè in singula, & universa, quæ sub Sole sunt, imperium, & potestatem obtineat: cuius facta pro legibus, dicta pro oraculis, placita

pro ratione generi humano futura sint : cuius arbitrio regi ac temperari , nec inferorum portæ detrectent , nec ipsius cæli sublimitas dedignetur.

Hac ego de re in hoc amplissimo orbis terræ consilio verba facturus rudis & indisertus Orator , tremorem animo vehementer , & commoverer , si parem suscepimus causæ magnitudini desiderari orationem , & facundiam crederem ; nec potius traditæ cuidam à majoribus consuetudini utcunque mihi parendum esse viderem. Satis enim intelligo , eâ Vos mente , eoque consilio huc advenisse : adeò intentos in commune bonum , adeò flagrantes in Dei , & Ecclesiæ charitate animos attulisse : tantâ denique sapientiâ , & rerum usu esse præditos ; ut nullus sit reliquis locus disputationi , quæ Vos officii vestri rationis admoneat. Satis itaque mihi erit , si sanctissimum propositum Vestrum , si egregiam Reipublicæ in his Comitiis benè gerendæ voluntatem , vel leviter adumbrare contingat ; ut in ijs , quæ à me dicentur , quasi quodam in speculo , Vos ipsos paulùm ; Vestrorumque sensum , & cogitationum imaginem contemplemini.

Quò ego libentiùs , & pleniore bonæ spei cum animo in hoc arguento mihi versandum esse video ; Vix enim periculum est , ne sanctus , ne innocens , ne ipsi illi , à quo proximus est futurus , quàm simillimus prodeat ex isto cœtu , quem sagacissima superiorum Pontificum in spectandis hominibus diligentia , accersendo quidquid usquam egregium est , ex omni penè lingua , & populo , & natione conflavit. Quem adeò unà cum Principe Apostolorum genus electum , & regale Sacerdotium multò ego justiùs appellavero , quàm ille Regis olim Epirotæ Legatus veteres Romanos Senatores Reges appellaverat.

Nec

Nec verò hæc à me colligendæ Vestræ benevolentia
gratiâ, quam maximi facio, dici putate, aut quò magis
amplissimâ Vestrâ dignitate delectari Vos velim; sed ut
uberrimam rectè statuendi materiem, in qua versamini,
Vobis ostendam; eoque minore veniâ dignum, si quod
hic intervenerit, peccatum futurum sciatis: quo cavete
existimetis, ullum aliud hoc tempore, aut majus, aut gra-
vius admitti posse.

Neque est quòd nobis magnoperè blandiamur, quasi
cætera Vestra sanctitate, rebusque pro salute, & gloriâ
Ecclesiæ præclarè gestis, aut gerendis, neglectam hoc in
negotio officii religionem sarcire possitis. Aliæ siquidem
omnes altissimi istius Vestri muneric partes, quamlibet
graves & magnæ, si cum jure ferendi de Pontifice Ma-
ximo suffragii conferantur, leves, obscuræ, ingloriæ
sunt; propterea quòd non adeò propriæ Vestri Ordinis
habentur, ut per alios inferiorum ordinum magistratus
obiri, & explicari non possint: hac in re præcipue cen-
seri, spectarique dignitatem Vestram omnes intelligunt:
hac maximè potestate fortunam Vestram in aliorum Ec-
clesiæ Antistitutum numero excellere, atque eminere:
nec aliunde fieri, quòd mortalium nemo tantum sibi,
aut sanguinis, aut opum, aut gloriæ magnitudine tri-
buat; ut accessione Purpuræ Vestræ dignitatem suam
in immensum auctam, amplificatamque non putet. Fru-
stra itaque ad debitam Ordini Vestro gloriam compa-
randam in reliqua Ecclesiæ procuratione strenuus, & fi-
delis, & officii diligens quisquam fuerit, si hac una in
re cessaverit; nam ut maximè boni virti laudem ferat; de-
cus certè recti, & constantis Ecclesiæ Romanæ Senatoris
non feret.

Sed ingenia Vestra PP. EE. ejusmodi non sunt, quæ
Cc 4 ad

ad recta consilia capessenda terrore , ac denuntiationibus adigantur . Multò validior est apud optimum quemque , conciliatrix illa fortium animorum , recti , honestique species , & pulchritudo , cuius sanctissimis illecebris non vereor , ne non magnoperè in hoc negotio gerendo commoveamini , si persuasum habebitis , nulli æquè rerum mortalium Christi Ecclesiam , quām hujusmodi Comitiis sanctè habitis , eorumque ex sententia successui magnitudinem suam , splendoremque debere : ac si quid humanis in consiliis fuit , ut sancta illa , potensque , & gloria , & hostium victrix , & præriorum superstes esset , hinc potissimum fuit . Hinc etenim factum est , ut Romanis in fastis Viros suâ quemque memoriâ maximos , ac sapientissimos haberemus , qui Summi Pontifices , iidemque summi mortalium , non dignitate magis , ac titulis essent , quām meritis , & virtute . Quod unum ad certam , & absolutam magnorum imperiorum felicitatem satis esse , non est , quod à Platone doceamini , qui tales reliquos cives solere esse ait , quales essent Principes Civitatum ; multò namque vetustiorem , locupletioremque hujus veritatis auctorem Spiritum Sanctum habetis , & respondentia divinis ejus oraculis experimenta non dubia , præsertim ex Annalibus Ecclesiæ petita : cuius res maximè prosperas atque florentes , sanctissimi quique Romani Pontifices præstitere , quorum virtutis & sapientiæ , secundūm Deum , beneficium est , ut compages ejus sexdecim amplius sæculorum fortunâ disciplinâque consisteret ; essetque divinorum operum , quæ mente & ratione continentur , post homines natos longè latissimum amplissimumque , licet quis illam minimâ sui parte , hoc est humanis opibus , ac magnitudine metiatur .

Nulli

Nulli parcere labori, nullum non adire discrimen, certum, ac statutum Vobis esse, persuasum habeo: ut quām speciosam hac parte, ornatamque Domini Sponsam à majoribus accepistis, eodem cultu & maiestate præstantem, posteritati tradatis; ac ne de spiritu quidem ipso ac sanguine, tam præclaram in causam, si res poscat, profundendo, dubitare. Satis id, superque declarat, vel honos iste Purpuræ, quam Vos nequaquam ad inanem luxū ostentationem, aut oculorum oblectamentum, sed hujus ipsius constantiæ, ac fortitudinis profitendæ causâ, vetere instituto, gestatis.

Verum enim verò ad negotium, in quo versamini, minimè tantà mole virtutis opus est. Nulla hīc Tyrannorum sævitia est, cum qua luctemini, nulli quos superetis hostes, nullæ quas vitetis insidiæ. Vobiscum demum Vobis negotium est, & cum animo Vestro, re omnium docilissimâ, cui viriliter imperetis; ut, quod optimum esse factu nemo Vestrum ignorat, faciendum sine dubitatione statuatis: quod quidem non solùm Ecclesiæ, cui debetis omnia, sed etiam Vobis ipsis salutare, & frugiferum experiemini.

Quam ob rem non hīc ego, quod à plerisque ex hoc loco dicentibus sæpè auditum est, illud à Vobis magnopè contendam EE. PP. ne in hac deliberatione quicquam humanæ gratiæ tribuatis; ne, quid. privatim cuiusque Vestrum interfit, cogitandum, & ponderandum arbitremini. Facilè intelligo, utcunque magna, & excellens ista sit Vestra dignitas, homines tandem esse Vos, & hominum officia fungi, nec aliis artibus, quām iis, quarum humana infirmitas patiens est, creationem quoque Romani Pontificis, ut cætera mortalia, transigen-

dam. Non is ego sum , qui rigidam illam veteris Ecclesiæ sanctitatem non optandam potius , quām sperandam existimem , & qui remissis longā fortunā indulgentiā sacerduli moribus , ignoscendum aliqua ex parte non putem ; eoque damnare non ausim , si Vestram quoque rem privatam unā cum publica , unā cum gentium omnium commodis , Vestra etiam commoda , & rationes agi putetis. Præsertim quòd adeò sublimis est , & vulgarem aliorum hominum supergressa modum Vestra conditio ; ut bona , malaque Vestra ad Rempub. pertineant , & pro loco , quem in Ecclesia tenetis , privata Vestra felicitas grandis omnino portio sit felicitatis communis.

Verūm hæc ipsa propriæ Vestræ utilitatis momenta veris examineate ponderibus : hos ipsos calculos diligenter , accuratèque subducite : profectò invenietis , privatas omnium Vestrūm rationes cum publicæ utilitatis rationibus egregiè conspirare. Optimum eligi , sine dubio publicè interest : Hoc ipsum etiam sigillatim cujusque Vestrūm interesse , audacter ego , & si verè consulatur , mecum ratio ipsa pronuntiat.

Nemo dubitat , cùm inter sapientes rerum suarum æstimatores de servitii conditione diligenda consilia agitantur , summam deliberationis in eo maximè verti , ut nos jugo quām fieri potest levissimo , & justissimo oneremus ; quod ita demum eveniet , si dominum nobis sapientiā quām præstantissimum adoptabimus , cuius propterea potestati subjæcti , à libertate , pulcherrimo animi humani bono , quando eâ necessariò carendum est , minimum distabimus.

Quid quòd ut quisque prudentissimus est , ita maximè aliorum prudentium consiliis gaudet ? Quam ego lau-

laudem in viro summi fastigii super omnes alias necessariam esse statuo; ut qui curam suam in res plurimas, ac diversissimas, nec unius mentis captui accommodatas distentam habet. Vis enim alioquin illa animi per semet excogitandi omnia, quæ agenda sunt, cui primum sapientiæ decus priscus ille Vates assignat, privatæ demum fortunæ, & paucis in negotiis versantis est. Cujus tamen decoris gloriam leviora quæque ingenia, supremam auctoritatem nacta, incredibile dictu est, quam impotenter affectent, omnique conatu id agant, ne quid alieni consilii eguisse credantur: quare, quid oro magis adversarium est juri Vestro Senatorio dicendæ de Republica sententiæ? neque enim, intermissio illius usu, multum habet ista Purpura Vestræ præclari.

Jam verò summi omnium beneficij, quo Vestrī suffragiis extollendum afficere paratis, nec intelligens esse poterit, nec memor esse volet, nisi vir fortis, & moderatus, & sapiens. Virtus enim grati animi, more nobilium quarundam stirpium, glebae sterrioris impatientium, ingeniis optimè à natura factis, & egregiè à bonis artibus institutis unicè lœtatur; & nisi multarum præterea virtutum comitatu stipata sit, facile emoritur, & exarescit. Quanto enim robore mentis, quantâ indole virtutis opus est, ne in summa, amplissimaque fortuna collocati ad illa vulgo jactata sese demittant, averandi magnorum beneficiorum auctores, & quasi gratiæ, cui sese referendæ impares esse vident, rigidos exactiores fastidiendi? Nec verò hujus rei, aut pauca aut obscura in omni memoria temporum, exempla sunt, quæ persequi sigillatim apud viros doctrinâ, & usu rerum præstantes supervacuum judico: simul illud omitto com-
me-

memorare, quām vanus propterē labor, & quām inutilis industria illa sit, quā nonnullos antiquitus in hujusmodi Comitiis usos esse memorant, ut non tam unum aliquem animo propositum haberent, quem cæteris anteferrent, quām id agerent, ut quoquo modo provectus, ipsos auctores tantæ sibi fortunæ fuisse, persuasum haberet.

Sed ut omittam singula rationum Vestrarum momenta nimis accuratè colligere: quid, oro, tam cujusquam Vestrum est EE. PP. quām Ecclesia, & Res Christiana; cuius pars multò maxima præcipuo quodam, & excellenti jure Vobis divinitus est attributa, ut omnino nihil quicquam in re familiari tam amplum, nihil in supellestili tam eximium, nihil in bonis tam fructuosum habeatis? Ejus autem possessio non solùm Vos opulentos, & copiosos, ut aliorum hominum vulgus suæ divitiae, sed planè terrarum Dominos, sed mortalium generis Principes, sed humanarum, divinarumque rerum potentes facit. Hanc adeò partem rerum Vestrarum potissimum Vos curare, huic incubare thesauro, pro hoc uno maximè attentos, & sollicitos esse decet. Quòd si cæterorum omnium, quæ Vestra sunt, amissionem indè, atque interitum sequi oporteret, quis tam imbecillæ mentis est, ut vulgarem nautarum sapientiam non imiteretur; qui proposito tempestatis periculo, postquām levandum sibi onere navigium vident, jacturâ viliorum quarumque mercium, nobiles & pretiosas redimendas existimant.

Quantò magis hoc animo esse debetis, cùm hæc ipsa, quæ rerum ego Vestrarum viliora, & leviora voco, domesticas, inquam, possessiones, & commoda, non modò magna illa, atque præclara curando non
amitti-

amittitis, aut minuitis; sed hac una maximè ratione constitutis, ac stabilitis? Nisi fortè dubium, aut obscurum putatis scitum illud Evangelicum oraculum, quo jubemur primùm quærere regnum Dei, ut hæc omnia adjiciantur nobis. Cujus oraculi profunditatem quò altius penetretis; reputate, quæsio, cum animis Vestris admirabilem divini consilii vim, atque virtutem, astutis humanorum consiliorum conatibus maximè adversariam, quâ fieri plerumque videmus, ut prosperi successus eorum, quæ cautè, & providenter ad nostra commoda promovenda nobis excogitasse visi sumus, in perniciem vertant; nec ulla tam acerbè mala nos urgeant, quàm quæ ipsi nobis ultrò arcessimus, cùm maximè callidi, & rerum nostrarum diligentes esse volumus. Hæc est illa divina vis, quam profano vocabulo Fortunam appellamus, casuum, rerumque, occultis humanæ rationi causis nitentium, imperiosa dominatrix, cuius arbitrium severum & impotens, votis nostris accommodare, unius-Dei beneficij ac muneris est. Quem certè nisi præsentem, ac propitium ædificationi nostræ domûs habuerimus, in vanum omnino lapides nostros, & cæmenta consumimimus: quantò verò stultiùs, & inaniùs, si hos ipsos lapides, & cæmenta de ruinis domûs Domini, quæ nusquam certior, quàm in malis de Ecclesia consultis est, injustissimo compendio depromimus, & comparamus?

'Intelligitis opinor EE. PP. quàm graves, magnæque in Vobis causæ sint, quæ Vos ad hoc munus Comitiorum sanctè, integrèque obeundum adhortantur. His tamen multò majores, & graviores in ipsa re, quam geritis, invenietis, si præsentem tum Ecclesiæ, tum Reipublicæ statum paulò mecum diligentiùs ex-pende-

pendetis; qui profectò tam difficultis & lubricus est, ut prorsus divino consilio factum existimem, quòd cœtus hic Vester Summorum Virorum copiâ, ingeniique, & consilii laude præstantium, ut unquam aliàs, abundat, & floret.

Non est hujus loci, pluribus explicare conditionem, quâ nunc agunt Ecclesiæ Romanæ Civitates, propter incommoda superiorum temporum necessitate contracta. Vos ipsi, quæ dici hac de re possunt, intra Vos ipsos reputate, & quâ unâ ratione datum est, languenti huic parti Republicæ, præsenti optimi & sapientissimi Principis remedio, subvenite.

Neque tamen de Ecclesia, quâ regnum terrenum & caducum est, ita sollicitos esse nos oportet, ut ejusdem oblii videamur, quâ parte cælestem illam, & immortalem esse, credimus. Hæc militans in hac vita, & adversus invisibilis hostes continenter in acie consistens, Imperatorem, ac Duce à Vobis magnis rebus gerendis idoneum flagitat. Hujus, quæso, necessitates, ac tempora Vobiscum expendite, &, quem animum erga se, quæ consilia à Vobis hoc tempore desideret, pro Vesta sapientiâ ac pietate statuite.

Hæret adhuc impressum religioni superiore sæculo gravissimum in Germania vulnus, quod florentissimæ illi nationi, multisque præterea illâ pestilentiâ contactis exitio fuit. Quod quidem vulnus, quanquam crudum adhuc, & intractabile meritò credimus propter hominum contumaciam, & obstinatum ad pereundum animum; non interposito spatio remisisse plurimum de illa pristina sua malignitate visum est, & curationis non nihil, ac medicinæ patiens esse.

Hæc

Hæc res, quis non videt, quām latum campum apèriat explicandæ futuri Pontificis charitatis, & providentiæ ; si idoneis ad flectendas hominum voluntates artibus urgendum sibi pulcherimum hoc inceptum suscipiat : & si inclinatis ad lucem veritatis accipiendo multorum Principum mentibus, ac certè Catholicæ causæ minùs, & minùs jam inquis, uti velit, & sciat ?

Nam quid ego de controversiis inter Catholicos loquar, quorum divisæ, & plusquām civiliter in diversum propugnatæ de summis rebus fidei, ac disciplinæ sententiæ, ne in malum publicum erumpant, quantâ animi contentione, quâ dexteritate, quâ prudentiâ opus esse putatis ? quantæ verò vigilantiæ negotium, ne absurdâ pravorum ingeniorum industria nostris discordiis abutatur, ad promovenda sua consilia pestifera, & scelerata, fœdandæ turpissimis maculis Religionis, & gravissimis vulneribus affligendæ ?

Nihilo interea melior est in Republica, quām in Ecclesia habitus animorum ; ortis nuper, & hoc maximè tempore in germen prodeuntibus perniciosis dissensio-
num seminibus inter maximos, & clarissimos Princi-
pes & Reges terræ ; quæ ne extinctam non ita pri-
dem pessimam zizaniorum segetem iterum immittant
in Orbem terrarum, omnemque bellorum incendiis
Europam involvant, summum, præsensque periculum
est ; cuius periculi depulsio salutarem futuri Pontificis
curam, opemque desiderat : si is magnus, & placens
Deo, in tempore iracundiæ conciliator factus audire
cupiet.

Sed hæc omnia, quanquam plena calamitatis, atque
discriminum, ferenda utcunque viderentur, nisi unà cum
turbis

turbis domesticis urgeret externum bellum ab hoste infensissimo, cum quo raro non infeliciter, & sine magna clade antiquitus congressi sumus. Nunc autem cum in unius Urbis irritâ obsidione alterum, & vigesimum annum hærentem cœtnamus, & clarissimis nostris; terrâ, marique victoriis debilitatum, & inertiae suæ convictum; satis opportunam in illo materiem habemus, glorioſis, & Christiano animo dignis Romani Pontificis incœptis; ne spectatæ populi Christiani virtuti, barbarica ulterius illudat ignavia; cuius non intellectum ad hoc tempus arcanum, recenti hoc experimento manifestò deprehendimus: & tandem aliquando desinamus, pacem ab illo, & securitatem ingentium Regnorum concessione redimere.

De his omnibus, quæ cursim à me commemorata sunt, & omnino de summa Republicæ Christianæ deliberare cummaxime Vos putate PP. EE. cum de eligendo Pontifice Maximo deliberatis. Satis rectè, & terrenis Ecclesiæ commodis, & sahuti religionis, & otio publico, & securitati Regnorum consulueritis, si recta hoc uno in negotio consilia sequemini: hoc est, si optimum, & sapientissimum, qui omnibus hisce consulat, & præsideat, eligitis. Qui curarum ingentium capax, non unice familiæ, aut uni civitati, nec uni adeò provinciæ, aut uni regno præfectum existimet; sed orbem terrarum universum, quam latissime patet, atque diffunditur, mente, & cogitatione comprehendat. Qui adepto summo inter homines magistratu, nequaquam adeò in sublime proiectum se putet, ut multum adhuc viæ sibi reliquum esse non intelligat ad sui fastigii magnitudinem virtute & meritis adæquandam: qui fructum accepti honoris non in otiosa potestatis usurpatione, & remifione

sione à laboribus; sed in curis, sed in vigiliis, & felici magnorum indè consiliorum successu positum arbitretur.

Talis demum erit, (ut uno verbo complectar omnia) quem spectata præ cæteris erga Deum charitas commendet; quam unam, satis dignum præium hujus honoris & loci, constituisse visus est Christus Dominus, cùm Principem Apostolorum non antè sui gregis Pastorem pronuntiare sustinuit, quām semel, iterum, ac tertio de amoris erga se constantia, & magnitudine explorasset.

Ite igitur in Suffragia, Deo, Superisque omnibus bene juvantibus, EE. PP. Præstò erit (ne dubitate) mentibus, consiliisque Vestris salutare Dei Numen, cui nunc unà Vobiscum invocando, & propitiando, intentas, operatasque videtis precationes, & vota Ecclesiæ universæ. Quæ anxia de horum Comitiorum exitu atque sollicita, se, suamque salutem, ac dignitatem, Vestræ fidei, prudentiæ, pietatiue commendat. Erecta scitote hoc tempore, & magnâ expectatione suspensa, omnium in Vos mortalium studia: diversa illa quidem, atque distracta; pro diverso in causam religionis animo, atque affectu; ut alteri foeda omnia de Vobis, Vestrisque animis, & actionibus, & optent, & futura deprædicent; alteri læta, & prospera cùm judicia, tum auguria faciant. Nolite per Deum immortalem committere, ut plus vidisse, & exploratiūs judicasse de Vestris ingenii dicantur, quibus perditâ, quām quibus salvâ, & florente Ecclesiâ Catholicâ opus est. Date hunc incredibilem hostibus fidei mœrem, qui nihil sani, nihil integri, nihil ex usu Reipublicæ Christianæ profici sci posse à Vobis, impudentissimè mentiuntur: nec sustinete, ut conceptam ab omnibus bonis de Vesta singulari virtute, & sa-

418 STEPH. GRADII ORAT. DE ELIG. SUM. PONT.
pientia spem fefellisse videamini. Denique in hac delibe-
ratione, omnium maxima atque gravissima, ita mentem,
& consilia Vestra gubernate; ut exacturis quandoque hu-
jus Vesti facti à Vobis rationem hominibus, audacter,
& sine trepidatione possitis usurpare solemnes illas cœtūs
Apostolici voces: **I T A V I S U M E S T S P I R I T U I**
S A N C T O , E T N O B I S .

D I X I.

P O E-